prætiterunt, per censuram Ecclesiasticam compellatis, non obstante privilegio in prædjudicium Colubrien. Ecclesiæ per surreptionem obtento: nos enim per Matricem Ecclesiam, Cathedralem intelligi volumus, non Romanam.

[α *Quia verò non est nostræ intentionis, ut jura Fratrum nostrorum temporibus nostris minuantur, causam ipsam vobis duximus committendam.*]

¶ PITH.[7] *Alcobacia.*] *De Altobaria*, Diœcesi. Vlixbon. Ordin. Cisterc. Extat integra *pag.* 131. *Epist. Innoc.* Vide *pag.* 206. & 525.

XXIII. IDEM Abbati Sanctæ Genovefæ, Decano & Cancellario Parisien. [c. an. 1215. *Romæ in Galliam.*]

Excommunicatus vel interdictus pro contumacia, vel offensa dubia, absolvitur, cautione præstita de stando juri. Si verò fuit excommunicatus, vel interdictus pro manifesta offensa, tunc prius debet satisfacere antequam absolvatur. Et dicitur manifesta, de qua constat per confessionem, vel probationem legitimam, vel rei evidentiam.

Hoc dicit cum cap. sequent.

[z] *Cap. 7. eod. tit. in* III. *Compil.*

EX parte in Christo [z] dilectæ filiæ Comitissæ Blesen. [*Et infrà α.*] Propositum fuerunt Nuncii Comitissæ, quòd cùm ipsius Præpositus quendam latronem ceperit, & justitia fuerit inde facta, latro fuit per Capitulum Carnoten. post factam justitiam requisitus, qui eum in terra sua captum fuisse dicebant: [*Et infrà β.*] Verùm cùm super hoc deparendo juri Comitissa cautionem offerret, Canonici Carnoten. nihilominus terram ejus fecerunt interdicto supponi: quod relaxare noluerunt, nisi prius solveretur emenda: dicebant enim in Carnoten. Ecclesiæ privilegiis[a] contineri, quòd nemini liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis pro Canonicis Carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere: [*Et infrà γ.*] Ad intelligendam autem clausulam privilegii memorati, credimus distinguendum, utrùm in aliquem interdicti vel excommunicationis sententia sit prolata pro contumacia tantùm, quia scilicet citatus stare noluit juri: vel etiam pro offensa, quia videlicet justus noluit maleficium emendare. In primo casu credimus congruè satisfieri, ut sententia relaxetur, si priùs sufficiens standi juri cautio tribuatur: in secundo verò si offensa est manifesta, non credimus satisfieri congruè, ut relaxetur sententia, nisi priùs sufficiens præstetur emenda. Si verò dubia est offensa, sufficere credimus ad relaxandam eandem, si parendi mandato Ecclesiæ [b] competens satisfactio præbeatur.

[a] *Fortè* privilegio.

[b] *Dictio*, Ecclesiæ, *deest in vetustiorib. Codic. & in omnibus Vaticanis.*

[α *Nuncii ad nostram præsentiam destinati sibi postularunt audientiam exhiberi, ut audiremus injurias quas ei & suis infert Ecclesia Carnoten. quibus & di. fi. B. Beto Canonico Carnoten. qui pro ipsa stabat Ecclesia, dil. fi. R. tit. S. Anastasii Presbyterum Card. dedimus Auditorem: in cujus præsentia*]

[β *Asserentibus Ballivis econtrà ipsum fuisse captum in terra, in qua jus capiendi latrones & alios malefactores habet eadem Comitissa, quoniam vir ejusdem antequam signaculum crucis assumeret, erat in possessione juris illius ut in loco illo in quo captus ab ipso Capitulo dicebatur, hujusmodi jurisdictionem haberet: quod erant probare parati.*]

[γ *Videntes autem Nuncii Comitissæ, quòd data cautione absolvi non poterant, ut deberent, tam super hoc quàm aliis causis inter Comitissam & Capitulum agitatis, Metropolitanam audientiam appellaverunt, tam ipsam Comitissam, quàm terram & Ballivos ipsius sub ejus protectione ponentes. Metropolitanus, cùm Partes essent in die præfixa præsentes, privilegio inspecto, testibus hinc inde receptis, quibus ab Officiali Metropolitani examinatis in die Partibus iterum assignato Procurator Comitissæ cum instantia postulabat publicari attestationes receptas, ex abundanti de juri parendo sufficientem exhibens cautionem, ut relaxaretur interdictum. Sed Procurator Capituli econtrario allegabat quòd jam dicti privilegii ratione, ab ipsa sententia non poterat nec debebat absolvi, nisi prius Capitulo facta fuisset emenda, interpretando verbum illud quod in privilegio continetur. videlicet Satisfactione congrua pro emenda. Litigato igitur diutius super hujusmodi clausula, interlocutus est Metropolitanus jam dictus, se velle hujusmodi expositionem Apostolico examini reservare, & super hoc diem Partibus assignavit.*]

XXIV. IDEM Comitissæ Blesen. [c. an. 1215. *Romæ in Galliam.*]

Summatum est suprà cap. proxi. vel dic: *Manifestum dicitur quod per confessionem vel probationem legitimam, vel evidentiam rei constat.*

[c] *Cap. 8. eod. tit. in* III. *Compil.* Hujus Decr. intellectus pendet ex superiori.

CUm olim [c] pro Canonicis Carnoten. quoddam Capitulum contra te fuit allegatum, quòd dicebant in Ecclesiæ suæ privilegiis contineri, ut videlicet nemini liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis pro Canonicis Carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere. *Et infrà.* Quia verò dum ansam solvimus, nodum dicimur ligavisse, propter hoc, quòd eisdem Canonicis, velut asseris, proponentibus illam offensam esse manifestam, non quæ Judici, nec quæ alii, sed quæ sibi tantummodo manifesta videtur: offensam illam nos rescribimus intelligere manifestam, quæ vel per confessionem, vel probationem legitimè nota fuerit, aut evidentiâ rei, quæ nulla possit tergiversatione celari.

XXV. IDEM Episcopo & Cantori Atrebatens. [c. an. 1215. *Romæ in Belgium.*]

Verba privilegiorum debent intelligi, ut aliquid asserant, & non remaneat ambiguitas: & ideò verba, (secundùm & juxta,) videntur apposita causative, non conditionaliter.

Hoc dicit Panormitanus.

[d] *Cap. 16. eod. tit. in* III. *Compil.*

ABbate S. [d] 8 Silvani Alciaten. viam universæ carnis ingresso, cùm ejusdem loci Monachi elegissent quendam de ipsius Ecclesiæ gremio in Abbatem, & confirmationem electionis à Morinensi Episcopo nequivissent aliquatenus obtinere, eam à Sede Apostolica petierunt. Ceterùm Procurator Monasterii Sancti Bertini proposuit ex adverso, quòd cùm secundùm approbatam consuetudinem, & privilegia Romani Pontificis, Abbates Alciaten. debeant de Monasterio Sancti Bertini semper assumi, hujusmodi electio erat non immeritò reprobanda, utpote contra consuetudinem diuturnam, & contra privilegium Sedis Apostolicæ attentata, & Alciaten. Monachi debeant de jure compelli [e], ut de Monasterio Sancti Bertini personam idoneam sibi eligerent in Abbatem: *Et infrà.* Nos igitur depositionibus testium diligenter inspectis, invenimus esse probatum, quòd à XL. annis & infrà, Monachi Alciaten. Abbatem sibi de Sancti Bertini Monasterio elegerunt: *Et infrà.* Et cùm quadam vice Guarinum Alciaten. Monachum elegissent, ejus electio robur habere non potuit, donec apud Monasterium Sancti Bertini professione facta, post aliquantum [f] temporis, quando scilicet ejusdem loci Abbati, & Conventui placuit, in Alciaten. extitit Abbatem assumptus. Ex privilegiis quoque Romani Pontificis argui poterat Alciaten. Abbatem fore de Sancti Bertini Collegio eligendum: nam privilegio Paschalis Papæ hujusmodi Capitulum apparet insertum, subrogationem Abbatis penes Monasterium Sancti Silvani apud Alciaten. Monachos, juxta præteriti temporis morem, in vestra semper concedimus dispositione persistere. In privilegio etiam Calixti hujusmodi Capitulum invenitur. Porrò juxta Paschalis Papæ decretum, Abbatis subrogationem penes Alciaten. non aliunde, quàm de vestro Monasterio fieri Apo. auctoritate decernimus. Ad hoc autem Pars adversa respondit, quòd si etiam probaretur, quòd infra prædicti temporis spatium de Monasterio Sancti Bertini semper fuerit Abbas Alciaten. assumptus: ex hoc dici non poterat, quòd consuetudo aliqua, quali contradicto [g] judicio fuerit introducta, cùm in memorati Guarini electione, pro bono pacis extra judicium processum taliter dignoscatur: *Et infrà.* Præterea cùm Paschalis Papa subrogationem Abbatis Sancti Silvani Monasterio Sancti Bertini juxta morem præteriti temporis duxerit concedendam, nec [h] more præteriti temporis fiat fides, per ejus privilegium & similia, nullum super hoc Alciaten. Monasterio poterat præjudicium generari. Contra quod fuit ex adverso responsum, quòd hæc determinatio secundùm præteriti temporis morem, & causalis, & conditionalis potest intelligi, & tam ad personale, quàm ad impersonale verbum referri. Si enim impersonale verbum determinet, conditionalis [i] intelligitur, & est sensus: Concedimus subrogationem Abbatis Sancti Silvani apud Alciaten. Monasterium in vestra semper dispositione consistere, secundùm præteriti temporis morem: id est, si mos præteriti temporis talis fuerit [k]. Si verò verbum determinet personale, causaliter debet intelligi, ut sit sensus: Concedimus secundùm præteriti temporis morem; id est, quia mos præteriti temporis sic obtinuit, subrogationem, &c. Hic autem sensus rectior esse videtur; quia cùm privilegium sit lex privata, & lex non debeat esse obscura, vel captiosa, sed certa & manifesta: nec esset privata, nisi aliquid specialiter indulgeret: profectò sic intelligenda sunt illa verba, ut res, de qua agitur, valere possit potiùs quàm perire, maximè cùm supradictus C. Papa, qui eidem Paschali è vicino successit, verbis æquioribus usus, determinationem illam prorsùs amoverit, ut ambiguitas tolleretur: & quod dicebatur in concessione Paschalis, ut videlicet subrogatio Abbatis Sancti Silvani apud Alciaten. in dispositione Abbatis & Fratrum Sancti Bertini semper existeret, ipse mutaverit decernens subrogationem ipsius Abbatis non aliunde, quàm de Monasterio Sancti Bertini faciendam. His igitur diligenter auditis, Monasterio Sancti Bertini adjudicavimus hujusmodi Dignitatem, ut quoties in Alciaten. Monasterio Abbatis electio imminet facienda, Alciaten. Monachi de Cœnobio Sancti Bertini personam idoneam sibi eligant in Abbatem: ita videlicet, ut tamdiu Monasterium ipsum hâc honoris debeat prærogativâ gaudere, donec ibidem viguerit observantia regularis, ut idoneæ personæ inveniantur in illo, qui [m] possint in Abbatem assumi.

[e] *al.* debebant jure compelli.

[f] aliquantulum.

[g] *al.* contradictorio judicio.

[h] *al.* nec de more vel consuetudine.

[i] conditionaliter.

[k] fuit.

¶ PITH.[8] *Sancti Silvani.*] Ordinis Sancti Benedicti, Diœcesis Morinens. In Taxa Beneficiorum, *S. Sylvii de Archiaco. S. Silini de Archiaco. S. Silvini Altiacenfis. S. Silini Arciacenfis.* Vide Annales Franciæ, *pag.* 43.

[m] *al.* quæ possint, &c.

XXVI. IDEM Comiti Tolosan. [c. an. 1215. *Romæ in Galliam.*]

Dicit, *qui dicuntur Hæretici manifesti:* Secundò, *quæ sint pedagia, guidagia, & salinaria interdicta.* Tertiò dicitur, *quomodo*

quomodo intelligitur præceptum factum Laico, quòd de se conquerentibus in Ecclesiastico foro respondeat. Hoc dicit.

[n] *C. 1. eod. tit. in* IV. *Compil.* Vide Albertin. *tract. de agnos. affert. Cathol. & Hæret. q.* 29.

SUper [n] quibusdam mandatorum articulis: [*Et infrà α.*] Tua devotio postulavit à nobis, qui sunt dicendi Hæretici manifesti: super quo tibi duximus respondendum, illos intelligendos esse manifestos Hæreticos, qui contra fidem Catholicam publicè prædicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errorem; vel qui coram Prælatis suis convicti sunt, vel confessi, vel ab eis sententialiter condemnati super Hæretica pravitate: quorum bona propria confiscantur, & ipsi juxta sanctiones legitimas puniuntur. Præterea cùm pedagia, guidagia, salinaria tibi Legatus interdixerit memoratus, auctoritate Apostolica duximus declarandum illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdicta, quæ non apparent Imperatorum, vel Regum, vel Lateranen. [o] Concilii largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine à tempore, cujus non extat memoria, introducta: *& infrà.* Cùm autem à Legato receperis in mandatis, ut de te conquerentibus, secundùm suum, vel alterius Legati, vel Judicis ordinarii, vel delegati arbitrium, justitiam exhiberes: hoc totaliter intelligendum esse censemus, ut in omni causa, quæ ratione personarum, vel rerum quæ ad Ecclesiasticum forum pertinent, ac super universis Capitulis, quæ pro pace servanda, sunt per dictum Legatum statuta, vel auctoritate Apostolica statuenda; item viduis, pupillis, orphanis, & personis miserabilibus tenearis in judicio Ecclesiastico respondere.

[o] Lateranen. Conc. sub Alex. III. *cap.* 22.

[α *Tibi à bo. me. Milone Notario nostro tunc temporis Ap. Sed. Le. factorum apud quosdam dubitatione fuborta.*]

XXVII. IDEM Episcopo Parisien. [c. an. 1215. *Romæ in Galliam.*]

Clericus traditur Curiæ seculari, quia degradatur seculari Potestate præsente, cui denunciatur ut in suum forum illum recipiat. H. d. usque ad §. Pro illo.

[p] *Cap. 2. eod. tit. in* IV. *Compil.* Degradatio qualiter fit facienda, vide Concil. Trid. *sess. 13. de Reform. Matr. cap.* 4.

NOvimus expedire [p], ut verbum illud quod in antiquis Canonibus, & in nostro Decreto contra Falsarios edito continetur, videlicet ut Clericus per Ecclesiasticum Judicem degradatus, seculari tradatur Curiæ puniendus: apertiùs exponamus.

Cùm enim quidam Antecessorum nostrorum super hoc consulti diversa responderint, & quorumdam sit opinio à pluribus probata, ut Clericus qui propter hoc vel aliud flagitium grave, non solùm damnabile, sed damnosum, fuerit degradatus, tanquam exutus privilegio Clericali, seculari foro per consequentiam applicetur; cùm ab Ecclesiastico foro fuerit projectus, ejus est degradatio celebranda seculari Potestate præsente, ac pronunciandum eidem cùm fuerit celebrata, ut in suum forum recipiat degradatum: & sic intelligitur tradi Curiæ seculari: pro quo tamen debet Ecclesia efficaciter intercedere, ut citra mortis periculum, circa eum sententia moderetur.

Iste §. non facit ad titul. sed ponit gratiam secundùm quosdam.

§. 1. Pro illo verò falsario scelerato, quem ad mandatum nostrum capi fecisti, hoc tibi duximus consulendum, ut in perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam ipsum includas pane doloris, & aquâ angustiæ sustentandum, ut commissa defleat, & flenda ulteriùs non committat.

XXVIII. HONORIUS III. Archiepiscopo Turonen. [9] [c. an. 1220. *Romæ in Galliam.*]

Si Papa indulget reo, qui propter absentiam actoris possessionem recuperare non potest, quòd ei lapsus anni non noceat, intelligitur hæc indulgentia secundùm jus commune.

[q] *Barto. in l. Si finita. §. Ex hoc edicto. ff. De damno infecto.*

¶ *sub* Innoc. III. *cap.* 40.

[r] competebat.

DIlecto filio Jacobo Barba: [*Et infrà α.*] Quia te pro causa necessaria tunc absente, possessio tibi tradita causâ custodiæ, restitui parti adversæ non potuit; eidem indulsimus, ut sibi lapsus temporis non obsisteret, quominus possessionem ipsam recuperare valeret. Quoniam verò tantum temporis ante concessionem ipsius indulgentiæ dicitur effluxisse, quod tibi sufficere posset ad veræ possessionis effectum, secundùm statuta [q] Concilii Generalis: *& infrà.* Aucto. præ. declaramus, quòd nostræ intentionis non fuit per ipsam indulgentiam jus perimere, quod tibi competit [r] ex possessione prætorita, vel post reditum tuum competierit ex futura: sibi enim imputare poterit pars adversa, si negligens fuerit in sua justitia prosequenda, cùm, absentiæ tuæ impedimento cessante, conveniendi te habuit facultatem.

[α *Procuratore Ecclesiæ S. M. de Venetiis, olim nobis humiliter supplicante, ut cùm paratus esset tibi justitiæ plenitudinem exhibere super Ecclesia S. Marci de Tyro, & rebus aliis, de quibus inter te & Venetos, ac Vicarium Venetorum quæstio mota fuit, possessionem ipsius Ecclesiæ, atque rerum, quæ per se. me. I. PP. P. N. tibi fuit causâ custodiæ assignata, sibi restitui faceremus. Cumque.*]

¶ PITH.[9] *Turonensi.*] *Tyrensi.*

XXIX. IDEM Priori & Clericis Sanctorum Joannis & Pauli Tudertin. [c. an. 1221. *Romæ in Marcam.*]

Oblationis nomine intelligitur quicquid offertur Ecclesiæ, quocunque modo in Missa, vel extrà; & in Ecclesia, vel extrà.

CUm inter vos dudum ex parte una, & Abbatem Sancti P. de Monte [10] Spole. Diœc. ex altera, super tertia parte oblationum Capellæ Sancti Hilarii, quæstio verteretur, & à vobis probatum fuerit per xl. annos & ampliùs tertiam partem oblationum ejusdem Capellæ vestram Ecclesiam recepisse à Clericis institutis per Abbatem de Monte, tuisque, fili Prior, eandem tertiam te commisisse aliquando colligendam, bonæ memoriæ I. Papa Præd. nost. ipsam tertiam Ecclesiæ vestræ adjudicans, statuit, ut tibi, Prior, liceret per eosdem Clericos, sicut fuerat consuetum, partem colligere memoratam. Verùm quia postmodum Sacerdos prædictæ Capellæ asserens oblationum nomine minimè contineri ea quæ ipsi Capellæ in festivitate omnium Sanctorum mittuntur, vel portantur ad illam, seu ad domum Sacerdotis ejusdem intuitu defunctorum; necnon quæ in ciminili ponuntur, quod de altari suscipit, & facit per Ecclesiam deportari, & quæ ante Crucem, & in Missa Trinitatis, & ea quæ pro desponsatis dantur [t], & lampades cum oleo, quæ prædictæ Capellæ ab aliquibus offeruntur, vel quæ dantur Nuncio qui ad recipienda talia per præfatæ Capellæ Parochiam destinatur, de his omnibus vobis tertiam partem denegans exhibere, de aliis nomine tertiæ partis persolvendis pro rata vestram Ecclesiam contingentis retinere nitebatur ad expensas Capellæ ipsius necessarias faciendas: dictus Prædecessor de omnibus supradictis absque subtractione aliqua integrè persolvi voluit & mandavit tertiam portionem. At [t] Capellani prædictæ Capellæ dicentes primitias & decimas, vel ea quæ offeruntur pro Missis Mortuorum Sacerdotibus, & quæ pro septimis, & tricelimis, & anniversariis, panes.[u], & alia quæ intra hebdomadam offeruntur, & mortuorum judicia, oblationum nomine minimè contineri: de his omnibus tertiam partem solvere vobis nolunt: [*Et infrà α.*] Volumus (igitur) & mandamus, ut per vestrum Clericum à vobis in eadem Ecclesia institutum, de omnibus supradictis, & aliis oblationibus quocunque titulo ad Ecclesiam pervenerint, fine diminutione aliqua integrè tertia vobis portio persolvatur.

[t] canitur, *pro* dantur, *habetur in antiquis Cod. &* ea Missa quæ pro desponsatis canitur.

[t] *al.* ac.

[u] pannos.

[α *Ut igitur hujusmodi scandalorum materia radicitus pullulantium evellatur.*]

¶ PITH. [10] *Sancti P. de Monte.*] *Sancti Petri de Monte Martano*, Ordinis S. Benedicti.

XXX. IDEM Episcopo F. P. Bertrandi [x] II. [c. an. 1222. *Romæ in Hispaniam.*]

[x] *al. ita:* Idem Episcopo F. P. P.

Lis dicitur mota, cùm fuerit contestata.

EX parte vestra fuit propositum, quòd Præpositus & Canonici Aretinen. [12] sententiam, quam I. Papa prædecessor noster super Molendino de Calianen. ac aliis articulis promulgavit, in recidivæ quæstionis scrupulum reducere molientes, afferunt Capitulum illud ejusdem sententiæ quo dicitur, ne Canonica ipsa impediat quominus Monasterium vestrum Molendinum præfatum de Calianen. reædificare valeat in eum statum, in quo fuisse dignoscitur tempore motæ litis, esse referendum ad tempus quo lapillus in denunciatione novi operis jactus fuit; vobis econtrario afferentibus illud esse intelligendum de tempore quo lis super hoc inter vos & præfatam Canonicam extitit contestata. Nos igitur considerată eâdem sententiâ, quod in præfato Capitulo dicitur de tempore motæ litis, interpretamur esse referendum ad tempus quo litis contestatio facta fuit.

¶ PITH. [11] *Idem Episcopo F. P. Bertrandi.*] *Idem Episcopo & Archidiacono Cæsarauguft.*

[12] *Et Canonici Aretinen. &c.*] 2. V. C. *& Canonici Areac. sententiam quam felicis memoriæ J. Papa prædecessor noster, super Ecclesiæ Sancti Georgii (Gregorii) quibusdam terris, & parte Molendinorum Cuprenæ, ac Castri Saxi & Molendino posito super pontem de Caliano.*

XXXI. IDEM Prælatis Universitatis Francigenarum Constanti. [13] [c. an. 1222. *Romæ.*]

Constitutio Legati de solvenda tertia Mortuariorum Episcopo, intelligi debet de his Mortuariis, in quibus de jure communi debetur.

EX parte vestra fuit propositum, quòd [14] Patriarcha vester occasione constitutionis cujusdam, quam Albinen. [15] Episcopus, tunc Legatus in partibus Romaniæ, super Legatis edidit defunctorum, & dil. fil. I. tit. Sanctæ Praxedis Presbyter Card. dum ibidem Legationis fungeretur officio innovavit, de quibusdam, quæ vobis & Ecclesiis vestris legantur, à decedentibus, tertiam à vobis exigit [16] portionem. Cùm igitur ipsi [17], sicut ex eorum interpretatione accepimus, non intellexerint, quòd de his qui in ornamentis Ecclesiasticis, vel ad Fabricam Ecclesiæ reparatione indigentis, aut Ecclesiæ luminaria; necnon de his quæ pro anniversario, septimo, tricesimo ac vicesimo faciendis, vel de his quæ personis specialiter, nisi forsan id fiat Ecclesiæ ratione, à quocunque legantur, aliqua deberet solvi portio Ecclesiæ Cathedrali. Nos interpretationem eorum ratam habentes, secundùm ipsam constitutionem præfatam præcipimus observari; firmiter inhibentes